

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רב' שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

עניני פורים

א. לכתחילה בודאי מן הנכון לשמוע פרשת זכור מתוך הכתב בעשרה בשבת שלפני פורים כמבואר בשו"ע. אכן אם א"א לעשות כן (כגון לאלו שנמצאים בצידוד), מן הנכון (אם אפשר) שיקראו ביחידות מתוך ס"ת כשר (בלי ברכות). ואם גם את זה א"א, המג"א כתב שאפשר לנאת ידי חובת זכירת עמלק בשמיעת הקריאה דשחרית צפורים. ולדעת החולקים על המג"א וסוברים שאין יולאים בקריאת פרשת ויבא עמלק (דסוף פר' בשלח), אלא דווקא צפר' זכור (דסוף פר' כי תלך) יש להם לכוון באמצע הקיץ בשמיעת פר' כי תלך לנאת י"ח מנחה זו. ויש שהציעו שאולי כדאי לסדר לחזור ולקרות עוה"פ קריאת פר' זכור בא' מימי החול קודם פורים בציה"כ"נ בעשרה (בלי ברכות) שיוכלו האחרים לשמוע דרך זו"ס (ועי' מה שהרחצנו בזה להלן באת' ח').

ב. כשהנהיגו גאוני א"י את המנהג ליתן מחנה"ש בתענית אסתר, עמדו כנגדם כמה מגאוני צבל, שאולי אין זה נכון, דיש לחוש שאולי יתכוונו התורמים להקדיש את המטבעות וא"כ יהיה צוה איסור מעילה אם יעצירו את הכספים לאיזו נדקה שתהיה (ע' עיונים ומחקרים להרש"ח קוק, ח"א עמ' מ"א). ומבואר בגמ' בצכורות (נא) שמחלית השקל הוא אחד מג' ההלכות דשוה כסף לאו ככסף. ויש מדקדקים שכשנותנים דולר של נייר לקערת מחנה"ש, שמוציאים מטבעות מן הקערה, ומחזירים את המטבעות, להחמייר לדעת החת"ס שכסף של נייר אין דינו ככסף. וע"פ פשוטו היה נראה שאין זה נכון לדקדק בזה. דכל המנהג אינו אלא **זכר** למחנה"ש, ואם יקפידו דווקא ליתן מטבעות ולא כסף של נייר, יש יותר חשש שנראה כאילו הקדיש ממש את המטבעות.

ג. צפורים יש חובת סעודה, ובמג"א (תרכ"ה סק"ט) הביא דיון, אם יולאים י"ח סעודה זו בלי פת (ובשע"ת סק"א הביא מה שדן בזה בצרכ"י, וכן דן בזה בפרמ"ג תרכ"ה א"א סק"א, ובסי' תרכ"ו א"א סקט"ו), ובערוה"ש סעי' ז, כתב דבודאי צעין פת, וצפורים שחל צע"ש אפשר לקיים מנחת סעודה בצקר, (עיי"ש במג"א סק"ה מ"ט לא נהגו תמיד לאוכלה בצקר), ורצו הזכיר פעם, שלפי השו"ע אפשר לנאת י"ח סעודת פורים בטונ"א סנדוויץ', כי לא נזכר בשו"ע דצעין בשר.

{ אכן עי' רמב"ם שהצריך בשר ויין עד דלא ידע. ובשו"ע (סי' תרכ"ו ס"ז) כתב בשם יש מי שאומר שאונן מותר בצשר ויין דלא אחי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים. ובפמ"ג שם העיר דלכאור' נראה מדברי השו"ע, דשפיר איכא חיוב לאכול בשר בסעודת פורים. ואולי מה"ט כתב המחבר יש מי שאומר, דדבר זה שנוי במחלוקת.

ועוד י"ל, דרצו ל"א כן אלא צפורים שחל צע"ש (כי שמעתי הדברים ממנו מלפני למעלה מחמישים שנה, ואיני זוכר בדיוק, אולי רק הניע כן בכה"ג), דאסור לקבוע סעודה חסובה (של בשר) צע"ש, כמבואר באו"ח (סי' רמ"ט), ועיי"ש במג"א סק"ו, שצדק כלל (משך כל השבוע) היו אוכלים בשר ויין בסעודת צרית מילה, וצבירת צע"ש היה רבו של השל"ה מקפיד שרק מנין מנומסם של עשרה יאכלו בשר, וה"נ י"ל דצפורים שחל צע"ש (כשנה זו), דשעת הדחק כדיעבד דמי, ואינו נכון לקבוע סעודה חסובה צע"ש, ויש לנאת י"ח סעודת פורים בלי בשר ויין, ועי' משנ"ב להל' שמחת יו"ט (סוס"י תקכ"ט בבה"ל) שצומן המקדש אין שמחה אלא בצשר שלמים, אבל בזה"ז, מעיקר הדין א"צ בשר, וסגי ביין, [ובמג"א הנ"ל (שצסי' רמ"ט) לא נית"ל משיטה זו, ובשו"ע יו"ד (רס"י א') נחלקו הגו"כ לגבי יו"ט אם סגי בצשר עוף או דצעין בדוקא בשר בהמה, וכן עי' תשו'

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רב' שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

מהר"ם שי"ק שלסעודת חתונה (או לשבע ברכות) צעינן דוקא בשר.]

ונראה שאף המקילים כל השנה להגיש סעודה חלבית לצריית מילה (או לשבע ברכות), עכ"פ יש להם לדקדק ליתן יין, דלפי"ד הבה"ל הנ"ל, בזה"ז שאין לנו בשר שלמים, עיקר הדין של שמחה הוא ביין.

ועי' רמ"א לאו"ח (סי' רמ"ט) שבצריית מילה או פדה"צ בע"ש נהגו להגיש בשר ויין, דזמנה היום, וע"פ פשוטו קן יש לנהוג בפורים שחל בע"ש, לאכול סעודה של בשר ויין בצקר ולגמור קודם תחילת שעה עשירית. (עי' להלן אות ה').

ד. ושמענו שיש שנהגו צירושלים כשחל שושן פורים בע"ש (ולא כשנה זו) שפורס מפנה ומקדש, ודבר זה הוצא במג"א (שמה סק"ט) בשם המרדכי, אך מנהג קשה הוא, דלפי פשוטו כל ענין זה דפורס מפנה ומקדש (פסחים ק.) ענין של צדיעצד הוא - אם כן אירע, אצל אינו נכון לסדר קן לכחילה. ועי' בדברי השואל שבשו"ת מהרי"ל (סי' נ"ו), שהוא רק צדיעצד, אלא שיש נד לומר דפורים שחל בע"ש חשיב כמנצב של צדיעצד (מפני שאסור לקצוע סעודה חסודה בערב שבת), דכמה מקומות קיי"ל דשעת הדחק צדיעצד דמי.

ה. ובכל ע"ש ועיו"ט אסור לאכול סעודה רגילה סמוך למנחה, כלומר (עמשנ"צ סי' תע"א סק"ט) שצריכים לגמור מלאכול קודם חצי שעה לפני מנחה, ולדינא קיי"ל (שו"ע רע"א ס"א) דהיינו סמוך למנחה קטנה, ומש"כ הרמ"א בהל' סוכה (תרל"ט ס"ג) ממהרי"ל, שלא לאכול בערב סוכות אפילו סמוך למנחה גדולה, נע"ג, (עי' שער הליזון רס"י תע"א), וכן בפורים שחל בע"ש, צריכים לגמור סעודת פורים קודם שעה עשירית, ומש"כ במשנ"צ (תרצ"ה סק"י) קודם חלות, היא היא החומרא שהזכיר הרמ"א בהל' סוכה (תרל"ט), אשר ע"ז כתב המשנ"צ בשעה"צ הנ"ל שהאחרונים דחוו. והיא חומרא בעלמא. (ובאמת סתירה היא בדברי המשנ"צ.)

ו. ומפני המגפה שהרבה חוששים מלאכול מאכלים שנגעו בו אחרים, מסתמא מן הנכון למעט במשלוח מנות, דקיימת אפשרות חזקה שרק יזרקוה לאשפה. ועי' רמב"ם (פ"צ מהל' מגילה וחנוכה הי"ו), דמוטב לאדם להרבות במתנות לאציונים מלהרבות בסעודתו או בשלוח לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים.

ז. ושפיר אפשר לקיים משלוח מנות ע"י שליח (ובמשנ"צ תרצ"ה ס"ק י"ח הביא דעת הסוצרים שרק יוצאים ע"י שליח, וזכרנו ששמעתי ממור"ר הר"ר ירוחם גורליק ז"ל שצדיעצד באירופא היו להם לתלמידים טענות על המשנ"צ על שהזכיר דיעה זו), ושפיר אפשר למסור כספים לממונה על כך (שבציהכ"ג) לפני פורים (או להצטיח לפני פורים שימסרו הכספים על כך לאחר הפורים), והממונה ימסור את המנות בפורים (כמבואר בערוה"ש תרצ"ה ס"ו). ואם עשרה אנשים מבקשים מהממונה שישלח מנות לאותו זן אדם, מסתבר לומר שכולם יוצאים רק אם יש שיעור מנות לכל אחד ואחד, ולא מספיק בשעור אחד.

ח. בכמה עיירות הממשלה רק מרשה שיהיו עשרה צביהכ"נ צבת אחת, מפני סכנת המגפה, ולא יותר, ויצטרכו לסדר קריאת המגילה כמה וכמה פעמים במינים שונים. בשעה"ד גדול מבואר בשו"ע (סוס"י תרצ"ג) ובמשנ"צ שאפשר לסמוך ולהקל לקרוא המגילה בערב פורים מצעו"י לאחר פלג המנחה, ואפילו בצבור.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רב' ש"כ
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

ואם אין כ"כ שעה"ד (שמוכרחים להתחיל הקריאה הראשונה בפלג המנחה), לענין לקרוא ציה"ש, אשר הוא ספק יום וספק לילה, (עמש"כ בזה בס' גינת אגוז סי' ז'), בשעה"ד יש מקום להקל, לדעת הסוברים שמקרא מגילה איננה מדברי קבלה אלא רק מדרבנן. (בחי' רעק"א הביא מהטורי אבן שסובר שמקרא מגילה דינה כדברי קבלה, ודברי קבלה כדברי תורה דמיינ, וספקו להחמיר. וכ"ה במשנ"צ תרצ"ב: טז בשם הפמ"ג. ובמנחת אלעזר ועוד אחרונים לא הסכימו לזה. ואף לדעת הסוברים שמקרא מגילה ציוס דינה כדברי קבלה, יש סברא חזקה בפוסקים לומר שקריאת הלילה אינה אלא דרבנן. וכן היה רגיל רבנו לומר.) אבל שלא בשעה"ד גדול אינו נכון להקל בספק, חדא, דאסור להכניס א"ע לספקא דרבנן לכתחילה, (ער"ן על הרי"ף סוף פסחים לענין ספיה"ע בזה"ז בומן ציה"ש), ושנית, דבשפת אמת לכריעות (יז.) הליע דיש מקום לומר שציה"ש הוא בצחינת איקבע איסורא, אשר היא חלות - שם שונה של ספק, שלא ניתן להכרעה, והראיה מדין אשם תלוי, ולא שייך לומר בספק שזוה סד"ר לקולא.

ומן הנכון (היכא דאפשר) שלא להתחיל מקרא מגילה עד זח"כ (משנ"צ סוף סי' תרצ"ב).

ובדלית ברירה ממש, יש להקל ולסמוך על הזד שהליע הגרמ"פ בתשובה, להסתפק בדין שמע קול הברה לא ילא, אי ר"ל מפני שאיננו הקול הראשון, או מפני שאיננו כ"כ ברור, דע"י הטלפון (או ע"י המיקרופון) איננו הקול הראשון אבל הקול ברור. (וכזה נסתפקו גם החזו"א וגם רבנו הגרי"ד סולוביץ'יק), והגרשו"א הי' סבור שאין כאן מקום ספק כלל, ובדאי לא ילא.

וקולא זו (לשמוע דרך מיקרופון) יסודה בכלל המופיע בגמ' נדה (ו.), דכדאי הוא ר' פלוני לסמוך עליו בשעה"ד. וביארו רוב האחרונים, שכלל זה לא נאמר אלא בדינים דרבנן (עי' נקוה"כ לשו"ע יו"ד סי' רצ"ג), אשר בדרך כלל לא נקרא ספק (לומר ספק דרבנן לקולא) אלא בספק השקול, ובשעה"ד יש להקל ולומר שאף שיטת היחיד ג"כ חשוב כספק לומר זה דספיקא דרבנן לקולא (וע"ע מש"כ בזה בס' בעקבי האלף, סי' ל"ח).

ואם אין שם אלא שתי אפשרויות אלו, או לשמוע דרך מיקרופון (או זו"ס) או לשמוע ציה"ש, היה נראה דטפי עדיף לשמוע ציה"ש.

אכן אם יש לאחד מגילה כשרה צידו, וישמע (דרך האינטרנט) קריאת המגילה (לאט), ויכול לקרוא לעצמו בניקוד ובטעמים במגילה שצידו עפ"י מה שהוא שומע (באינטרנט), זה בודאי עדיף, ומן הנכון שישמיע לאזניו ג"כ, כמבואר בצ"י (סי' תרפ"ט), ועיי"ש בשעה"כ סק"ז.

ולדינא, בודאי לכתחילה יש להחמיר לקרוא המגילה (אפילו בזמנה) בעשרה, אך זה לא מעכב, אלא שנהגו שלא לצורך הרב את ריבנו כשקורים שלא בעשרה. ובפרט זה נחלקו בטור אם עשר נשים נחשבות כקריאה בעשרה, והרמ"א כתב להחמיר בזה, שלא לצורך ברכת הרב את ריבנו אלא"כ היו שם עשרה גברים (עי' מש"כ בזה בס' בעקבי האלף עמ' כ"ג).

ט. ואלו שישתתפו במנין המאוחר שבציה"כ"י כליל פורים למקרא מגילה, עי' משנ"צ (סי' תרצ"ב ס"ק י"ד) שמעיקר הדין טעימה מותרת קודם המגילה, רק שלא יאכלו סעודה שלימה. וכן נהגו בכמה ישיבות בר"ה לקדש ולטעום קודם תקיעת שופר.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

י. גם ציוס ינטרכו לקדר כמה וכמה מנינים לקריאת המגילה. לכתחילה מן הנכון שלא להתחיל בקריאת המגילה עד לאחר הנץ (משנה מגילה ב.). לדעת הגאון האדר"ת הך גזרה לא נוהגת עוד בזמננו, אך ע"י שדי חמד (ח"ג עמ' שמ"ז) שדעתו לא התקבלה (ובציאור הענין עמש"כ בס' ארץ הצבי סי' י"ט). אבל בשעה"ד קיי"ל דמותר לכתחילה לעשות דבר שצריך כלל רק כשר דדעבד, וממילא צאותם מקומות שינטרכו לקרות כל היום כולו קריאה אחר קריאה, יש להתחיל מעלות השחר (ע"י מג"א סי' תרנב דצאונס קצת יש להקל).

והשעה"ד הוא (מסתמא) רק על קריאת המגילה, אבל לגבי טלית ותפילין ותפילת שחרית, מסתמא עדיף להתפלל ביחידות לאחר שהגיע הזמן של משיכיר, שיוכלו לצרף על הטו"ת ולהניחם קודם שיתפללו, ובספרו של פרופ. יהודה לוי (זמני היום בהלכה עמ' ל"ח) הוצאו שני זמנים לגבי עלות, ומן הנכון להמתין בקריאה הראשונה עד הזמן המאוחר.

יא. עמשנ"ב שיש דעה שאינו נכון כלל לחלק את קריאת המגילה לשני אנשים - שחציו הראשון יקרא ראובן וחציו השני יקרא שמעון, ואף דקיי"ל דדעבד כן יא, אך לכתחילה מן הנכון להחמיר בזה. { והרב יוסף לוקשטיין ז"ל הנהיג ברמ"ז לחלק את פרקי המגילה בין כמה וכמה מצוגרי הישיבה, כדי להמשיך הקשר בינם וצין הישיבה ולחזקם בשמירת המלוות, ובדאי אם יש צורך לזה, שעה"ד דדעבד דמי, ומותר לכתחילה. }

1. The practice is to read Parshas Zachor with a minyan from a kosher Sefer Torah on the Shabbos before Purim. If one is unable to do so, they may read from a kosher Sefer Torah without a minyan (without reciting the brachos). If that is not an option, one should have in mind to fulfill this obligation with the Kriyas HaTorah on Purim morning. If that too is impossible, one should have it in mind when reading Parshas Ki Seitzei (in the summer months). If a person feels that they will not remember to have this in mind during the summer months, then an additional reading of Parshas Zachor can be added this year. This should be done on a weeknight (without brachos), so anyone who is unable to leave their homes may participate via Zoom.
2. When giving Machatzis Hashekel there is no need to raise the actual coins. One may fulfill the minhag of Machatzis HaShekel by placing paper money in the collection bin. We should keep in mind that this minhag is merely a "zecher l'Machatzis Hashekel" and not the actual mitzvah of Machatzis HaShekel that was performed in the days of the Beis Hamikdash.
3. There is some debate among the poskim whether one must eat bread in order to fulfill the obligation of seudas Purim. While the Shulchan Aruch never explicitly requires that meat be eaten for seudas

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

Purim (indeed, Rav Soloveitchik once remarked that according to the Shulchan Aruch a tuna sandwich would suffice), the Rambam writes that the seuda must consist of meat and wine. When Purim falls on Friday, one can fulfill the mitzvah of seudas Purim starting in the morning.

4. When Purim falls on Friday, the practice in Yerushalayim is to stop the meal in the middle, cover the bread, and to recite kiddush so that the meal may continue as a seudas Shabbos. However, this practice is not recommended.
5. One must complete any meal on erev Shabbos or erev Yom Tov by the beginning of the tenth halachic hour of the day. Therefore, the Purim seudah should be completed on erev Shabbos by that time as well.
6. Due to Coronavirus concerns there are those who may be uneasy with receiving food prepared in other people's homes. Consequently, this year in particular, it is worthwhile to heed the Rambam's exhortation to spend more on Matanos L'evyonim than on Mishloach Manos.
7. One can fulfill the mitzvah of Mishloach Manos by sending the food through a third party. Alternatively, money may be given to a trustworthy person in advance of Purim to be distributed to individuals on Purim.
8. There are places with severe restrictions on gatherings of more than ten people, requiring multiple shifts for Megillah reading. It is best to avoid reading the Megillah at night before tzeis hakoachavim, unless there are extenuating circumstances. In a case of great need, one may read the Megillah during Bein Hashmashos. If there is an even greater need, one would be allowed to read the Megillah on Erev Purim after plag hamincha.

If one has no option to hear the Megillah with a minyan due to these circumstances, if they have a kosher Megillah in their possession and know how to read it correctly, they may do so on their own. If they do not know the reading but would be able to read it correctly while listening to a recording or livestream of a slow reading from one who does know, that would also be effective. If this is not possible, one may rely on the opinions that the mitzvah can be fulfilled over the telephone or via Zoom.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

9. Eating light snacks after nightfall would be permissible for those who will be attending a later shift for Megillah reading. A full meal should not be eaten until after one hears the reading of the Megillah.
10. In those places where gatherings are restricted, they will likely arrange a number of consecutive readings throughout the day. Normally we should wait until sunrise to read the Megillah, but in this situation one may even read the Megillah as early as alos ha'shachar.
11. The Megillah should be read in its entirety by one individual. However, in places with many readings, where it will be difficult to find enough people who can learn to read the entire Megillah, it is permissible to divide the Megillah reading among several readers.

צבי שכטר
י"ח שבט תשפ"א